

Mladi za napredek Maribora 2014
31. srečanje

OBLIKOVANJE

Oblikovanje tipografije

Raziskovalna naloga

0eç d | k R O S Ç Á V Ò Ü V Ç Ò S

T ^ } ç | k Ö U T Ò P Ä Ü W Ú P Ç S

¥ [| a Ä Ü Ö Ö P R O Z O Š Ò S V Ü U È Ü Ç E W P Ç S P Ç S Ç Á U Š Ç Á T Ç È Ó U Ü

Mladi za napredek Maribora 2014
31. srečanje

OBLIKOVANJE

Oblikovanje tipografije
Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

2014, Maribor

Kazalo

1. UVOD.....	6
2.PRINCIPI OBLIKOVANJA ČRKOVNE VRSTE IN TIPOGRAFSKIH ZNAKOV ..	7
3. VRSTE TIPOGRAFIJ IN NJIHOVE KARAKTERNE ZNAČILNOSTI	9
3.1 Vrste tipografij.....	9
3.2 Karakterne značilnosti pisav	10
3.2.1 Otroške pisave.....	10
3.2.2 Tehno/futuristična pisava.....	11
3.2.3 Gotica.....	11
4. RAČUNALNIŠKI PROGRAMI ZA OBLIKOVANJE TIPOGRAFIJE	12
4.1 Type Tool.....	12
4.2 Font Lab Studio	13
5. NAČINI IZDELAVE IN NAMEŠČANJE DATOTEK TIPOGRAFIJE	14
5.1 Ustvarjanje datoteke .ttf v programu Type Tool.....	14
5.2 Nameščanje tipografskih datotek.....	15
6. RAZMERJE MIKRO IN MAKRO TIPOGRAFIJE	19
6.1 Makro razmerje.....	19
6.2 Mikro razmerje	19
7. IZDELAVA ČRKOVNE VRSTE	20
7.1 Izdelava naše črkovne vrste	21
8. METODOLOGIJA RAZISKOVALNEGA DELA.....	24
9. DRUŽBENA ODGOVORNOST	25
10. LITERATURA	26

KAZALO SLIK

Slika 1: Primer pisave Times New Roman.....	7
Slika 2: Pisava z visokim kontrastom.....	8
Slika 3: Povezanost črk v črkovni vrsti Georgia.	9
Slika 4: Slaba uporaba tipografije (http://www.loudbang.co.uk).....	10
Slika 5: Otroška pisava z imenom Cookie monster.....	10
Slika 6: Futuristična pisava Neutronium.....	11
Slika 7: Gotska pisava narejena za metalske glasbene skupine.	11
Slika 8: Program Type Tool	12
Slika 9: Program Font Lab Studio	13
Slika 10: Odpiranje možnosti Generate Font	14
Slika 11: Izbiri mesta za shranitev datoteke	15
Slika 12: Datoteka se je nam shranila s končnico .ttf.....	15
Slika 13: Izbira možnosti »Install the Font«.....	16
Slika 14: Nameščanje tipografske datoteke.....	16
Slika 15: Prikaz okna za nameščanje tipografske datoteke.	17
Slika 16: Nastavitve za pisave.....	17
Slika 17: Nastavitve za pisave.....	17
Slika 18: Izbira možnosti predogled.....	18
Slika 19: Gumb za namestitev datoteke.	18
Slika 20: Podlaga v Adobe Illustratorju.	20
Slika 21: Primer sredinske poravnave v črkovni vrsti Times New Roman.....	21
Slika 22: Prva ustvarjena črka.	22
Slika 23: Ustvarjene črke z uporabo črke a kot osnovo.	22
Slika 24: Višinsko razmerje med črkami.....	23
Slika 25: Nekaj tipografskih znakov, ki so ostali.....	23

POVZETEK

Tipografija je veda, ki se ukvarja z ustvarjanjem in urejanjem črkovnih vrst. Črkovne vrste so sestavljene iz posameznih tipografskih znakov. Za ustvarjanje teh znakov pa je potrebno poznati nekaj pravil. Prvo pravilo je kontrast. Z njim vplivamo na dinamičnost črkovne vrste. Drugo pravilo je ritem. Ritem je pomemben zato, da se ustvari ritmična struktura med črkami. Tretje pravilo pa je enotnost. Črke se morajo med seboj povezovati, in s tem ustvariti skladno celoto.

Tipografije delimo na serifne in neserifne. Poznamo veliko različnih vrst pisav in vsaka od njih ima svoj karakter ter svoje značilnosti.

Našo črkovno vrsto bomo delali v programu Type Tool podjetja Fontlab Ltd. .

Črkovne vrste lahko namestimo na več načinov. Namestitvena datoteka pa ima končnico .otf ali .ttf. Te datoteke pa lahko ustvarimo v programih za urejanje črkovnih vrst.

Pri tipografijah lahko eksperimentiramo z razmerji. Najbolj pomembna sta mikro in makro razmerje. Makro razmerje se ukvarja s postavitvijo tipografskih elementov na format. Mikro razmerje pa je eksperimentiranje s črkovnimi oblikami, preoblikovanjem in ustvarjanjem novih tipografij.

Ustvarili smo tipografijo, ki je igriva in je podobna ročni pisavi.

ZAHVALA

Iskrena hvala mentorju od katerega predavanja so me vzpodbudila k raziskovanju in ker mi je vedno nudil odgovore na moja vprašanja.

1. UVOD

Tipografija vpliva na naša življenja bolj kot si mislimo. Vsak oglas, vsaka beseda, ki jo preberemo ima svoj pomen in tipografija ji pomaga to doseči. Vsaka tipografija oz. pisava ima svoj namen.. Rečemo lahko tudi, da ima svoje karakterne značilnosti, ki jo opisujejo in ji dajejo večji pomen pri oblikovanju.

V tej raziskovalni nalogi bomo predstavili zakaj je tipografija pomembna, kakšne vrste poznamo, kako jih uporabljamo in kako oblikujemo. Ustvarili bomo svojo črkovno vrsto, ki bo igriva in se bo lahko uporabljala za veliko različnih namenov. Pisava bo zgedala kot, da bi jo napisali z roko. Poskušali bomo upoštevati vsa pravila, ki jih bomo omenili v raziskovalni nalogi.

2.PRINCIPI OBLIKOVANJA ČRKOVNE VRSTE IN TIPOGRAFSKIH ZNAKOV

Preden začnemo z opisovanjem oblikovanja črkovnih vrst in tipografskih znakov, bomo razložili kaj sploh pomeni črkovna vrsta in tipografski znak.

Črkovna vrsta je nabor znakov ali z drugo besedo črk, ki sestavljajo sistem zapisovanja. Rečemo mu pisava. Pričujoče besedilo je postavljeno v črkovni vrsti Times New Roman (slika1), ki jo je oblikoval Victor Lardent.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z
a b c d e f g h i j k l m n o p q
r s t u v w x y z ! ? & \$ - ' , ;
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Slika 1: Primer pisave Times New Roman

(<http://www.identifont.com/samples/adobe/TimesNewRoman.gif>).

Tipografski znaki so sestavni del vsake pisave. Poznamo naslednje:

- male in velike črke,
- števila,
- ločila,
- in posebne znake.

Pri oblikovanju tipografij imamo neomejeno možnosti. Zato je dobro vedeti nekaj smernic preden se lotimo oblikovanja nove pisave. Vedeti moramo, kaj je že bilo narejeno, izumljeno in realizirano. Prav tako pa imamo nekaj pravil, ki se jih moramo držati.

Prvo pravilo je kontrast pisave.

Ta je pri tipografiji ključno načelo na več ravneh. S kontrastom lahko občutno vplivamo na dinamiko pisave. Z njim lahko vplivamo na kontrast med telesom in negativnim prostorom črke, na kontrast med tankimi in krepkimi linijami ter na kontrast med proporci črk.

Slika 2: Pisava z visokim kontrastom.

Drugo pravilo je ritem.

Pri tipografiji je pomembno, da skupina oblik, ki jih nizamo v linearne vrste ustvarjajo ritmično teksturo. Ritem se ustvari z izmenjavanjem črne in bele barve in se kaže v enakomerni teksturi brez motečih zgostitev ali presledkov.

Tretje pravilo je enotnost.

Povezanost ali enotnost vseh črk je pomembna, da se ustvari harmonija med različnimi črkovnimi oblikami. S tem se ustvari tudi skladnost celote.

3. VRSTE TIPOGRAFIJ IN NJIHOVE KARAKTERNE ZNAČILNOSTI

Vsak dober tipograf se zaveda, da se vsaka tipografija ne sme uporabiti za vsako stvar. Vsaka pisava ima svoje značilnosti, svoj izraz, svojo dušo in svoj pomen. Zato ima vsaka črkovna vrsta svoj namen.

3.1 Vrste tipografij

Tipografije so grobo razdeljene na dva tabora. Na eni strani imamo serifne pisave na drugi strani pa neserifne pisave. Serifne pisave se najbolj uporabljajo v knjigah in ostalih besedilih, neserifne pa za naslove in uvodna besedila.

V knjigah in besedilih se večinoma uporabljajo serifne pisave. Te so lažje berljive kot neserifne zato ker, dajejo občutek povezanosti med črkami. V sliki 3 je z rdečo označeno kje se črki povezujeta.

Serifi imajo seveda veliko vlogo. Toda zakaj? Eno je, da vodijo, usmerjajo pogled očesa, pogosto vzpostavljajo kontinuirano linijo s črke na črko. Ker se črke tesneje povežejo, lažje beremo cele besede, in ne le posameznih črk. Zaradi značilnih serifnih oblik postanejo skupki črk (besede) značilne stalne oblike, ki si jih zapomnimo kot celote, ker smo jim pač zmeraj znova izpostavljeni. Bralec lahko ugotovi, da četudi je izpostavljen nekemu tekstu samo za trenutek, že razbere določene besede, kljub temu, da je gledal besedilo veliko manj časa, kot bi potreboval, če bi prepoznane besede izgovoril ali celo črkoval. (Mancini,2005,65)

Slika 3: Povezanost črk v črkovni vrsti Georgia.

3.2 Karakterne značilnosti pisav

Kadar delamo npr. plakat je dobro vedeti kakšne karakterne značilnosti ima pisava, ki jo želimo uporabiti. Ker ima vsaka pisava svoje karakterne značilnosti jo lahko samo v določenih primerih uporabimo. Če se napačno odločimo, lahko pride do nerazumevanja tega kar želimo z oglasom ali napisom doseči.

Slika 4: Slaba uporaba tipografije (<http://www.loudbang.co.uk>).

V sliki 4 se dobro vidi primer slabe uporabe tipografije. V tem primeru bi morala biti izbrana tipografija, ki bi izražala resnost in profesionalnost. Izbrana pa je bila tipografija, ki je preveč igriva in neresna. Ta tipografija se imenuje Comic Sans MS in je primerna za stripe.

3.2.1 Otroške pisave

Glavna značilnost otroških pisav je ta, da izgledajo igrive. Vse otroške tipografije izražajo naključnost, neizdelanost in sproščenost. Izražajo otroško razigranost in imajo veselo vzdušje.

Slika 5: Otroška pisava z imenom Cookie monster.

3.2.2 Tehno/futuristična pisava

Zelo razširjena kategorija, ki izraža moderno, tehnično, računalniško, digitalno estetiko. Nekatere pisave tudi dajejo vtis, da jih ni oblikoval človek temveč jih je generiral računalnik sam.

The image shows the word "NEUTRONIUM" in a bold, futuristic, blocky font. The letters are thick and have a slightly irregular, mechanical appearance, with some characters like 'N' and 'M' having sharp, angular shapes. The overall style is clean and modern, typical of digital or technical branding.

Slika 6: Futuristična pisava Neutronium.

3.2.3 Gotica

Gotica izvira iz srednjega veka. Gotica je simbol nemške tradicije in je bila zato uporabljena za širjenje idej nacistov. Danes pa jo predvsem uporablja metalska subkultura, ker sta glavni značilnosti gotice temačnost in skrivnostnost.

The image shows the words "METAL LORD" in a bold, gothic, blackletter-style font. The letters are thick and have a very heavy, blocky appearance with sharp, angular shapes. The overall style is dark and aggressive, typical of heavy metal or gothic subculture branding.

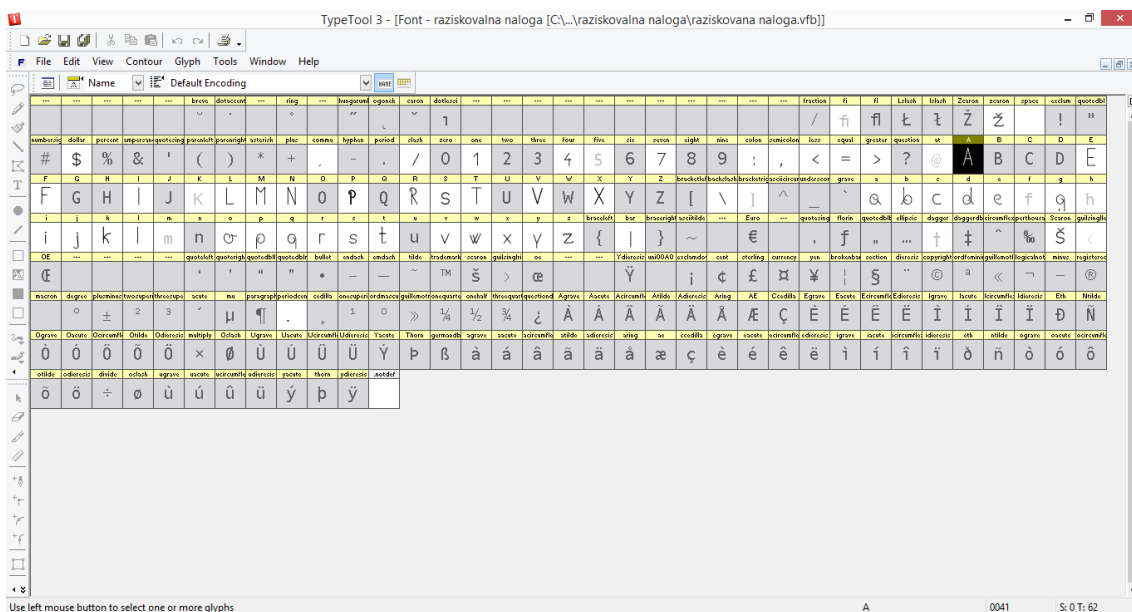
Slika 7: Gotska pisava narejena za metalske glasbene skupine.

4. RAČUNALNIŠKI PROGRAMI ZA OBLIKOVANJE TIPOGRAFIJE

Po svetovnem spletu kroži kar nekaj dobrih in pa tudi slabih programov za oblikovanje tipografije. Med najboljše spadata Type Tool za začetnike in Font Lab Studio za profesionalne tipografe.

4.1 Type Tool

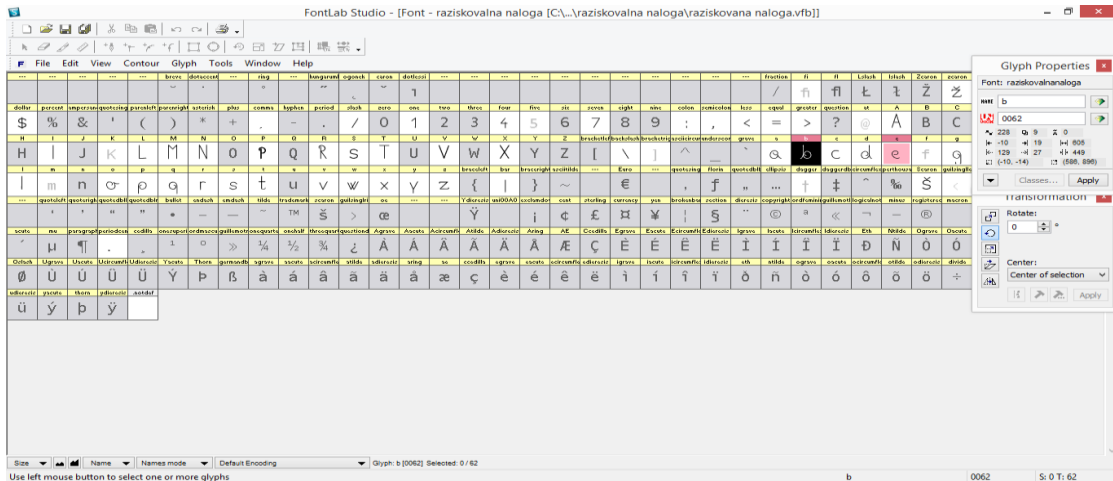
Type Tool je naredilo podjetje Fontlab Ltd. Program je bil ustvarjen za začetnike. Njegov uporabniški vmesnik je pregleden in se ga lahko z lahkoto spreminja in prilagaja po potrebi uporabnika. Program sicer ne ponuja toliko funkcij kot program Font Lab Studio vendar se v njem lahko ustvarja enako dobra tipografija, kot v ostalih bolj razširjenih programih.

Slika 8: Program Type Tool

4.2 Font Lab Studio

Program Font Lab Studio je plačljiv program, ki ga je naredilo podjetje z imenom Fontlab Ltd. Namenjen je profesionalnim oblikovalcem tipografij. Program je skoraj identičen kot Type Tool. Razlika se pojavi samo v dodatnih funkcijah, ki jih ponuja Font Lab Studio in v uporabniškem vmesniku. Že od leta 2000 je ta program veljal za enega od najboljših programov za oblikovanje tipografij.

Slika 9: Program Font Lab Studio

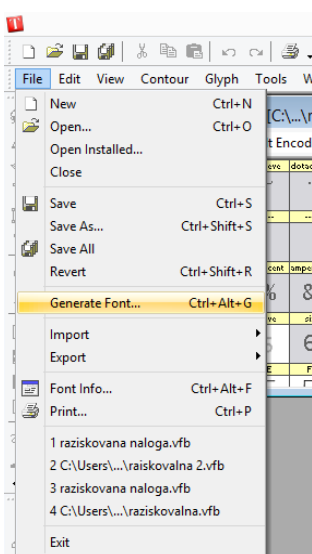
5. NAČINI IZDELAVE IN NAMEŠČANJE DATOTEK TIPOGRAFIJE

Namestitveno datoteko za tipografije ali fonte prepoznamo po končnici datoteke. Ta je pa lahko .otf (open type font) ali .ttf (true type font). Te datoteke lahko ustvarimo samo s pomočjo programov, ki to omogočajo.

5.1 Ustvarjanje datoteke .ttf v programu Type Tool.

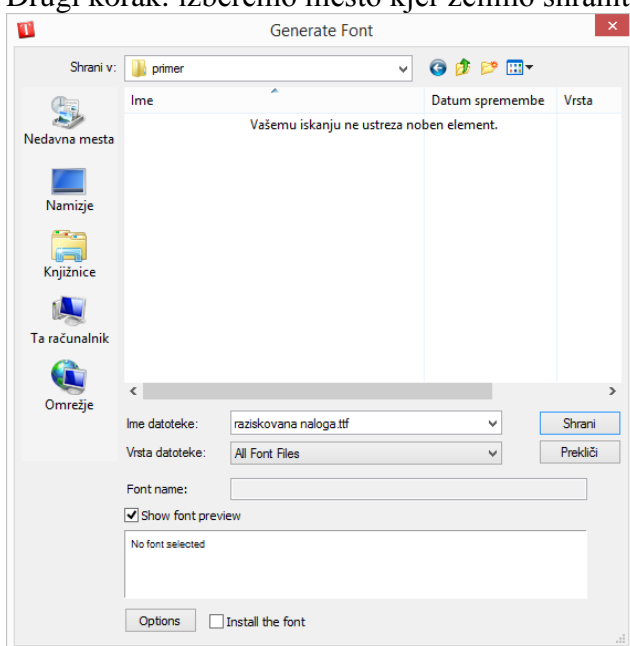
Ko smo dokončali z oblikovanjem naše pisave in jo sedaj želimo preizkusiti moramo narediti naslednje korake:

Prvi korak: v menijski vrsti poiščemo možnost »File« in jo nato kliknemo. Odprl se bo nam spustni seznam opcij. Izberemo opcijo »Generate Font.«

Slika 10: Odpiranje možnosti Generate Font .

Drugi korak: izberemo mesto kjer želimo shraniti našo datoteko.

Slika 11: Izbiri mesta za shranitev datoteke.

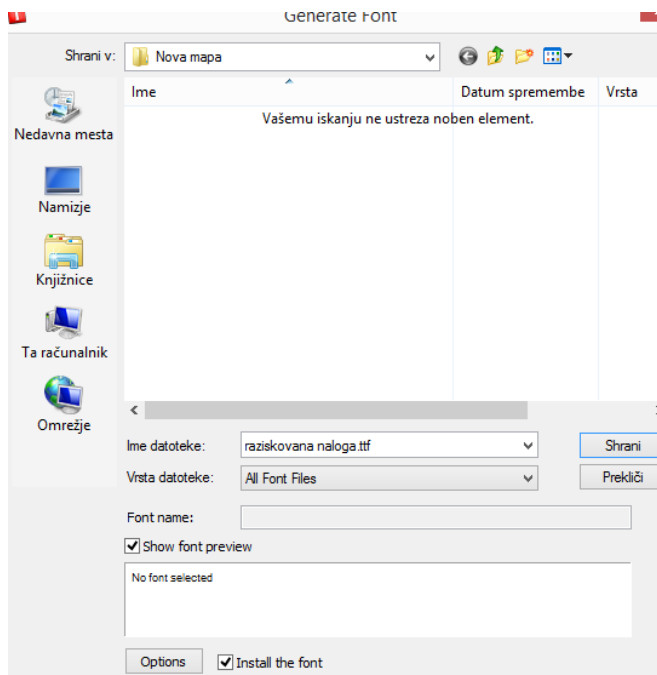
Slika 12: Datoteka se je nam shranila s končnico .ttf.

5.2 Nameščanje tipografskih datotek

Tipografske datoteke lahko namestimo na računalnik preko mnogo načinov.

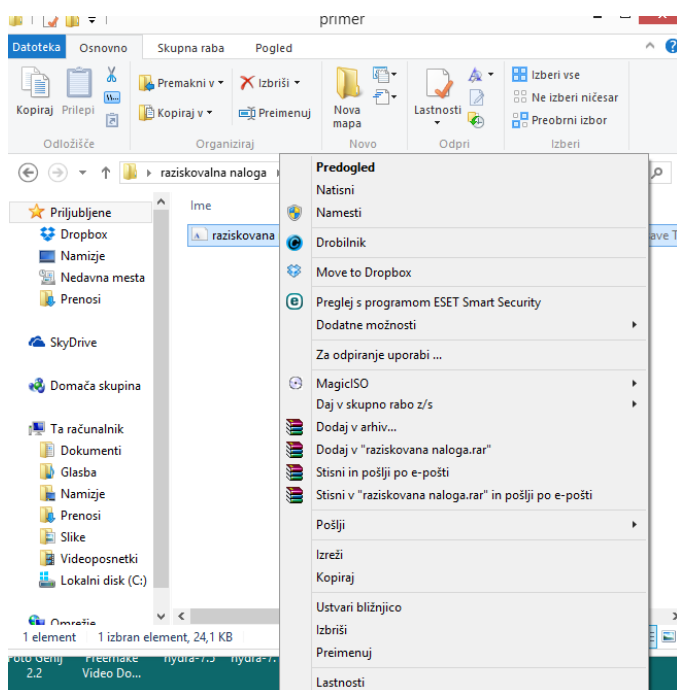
Prvi način: odkljukamo možnost »install the font«, ko izbiramo mesto za shranitev naše datoteke.

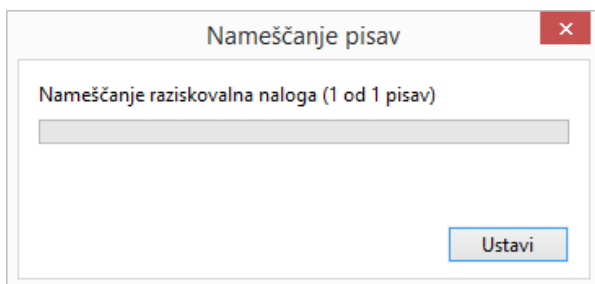

Slika 13: Izbira možnosti »Install the Font«.

Drugi način: kliknemo na našo shranjeno datoteko z desno tipko (slika 14). Prikaže se nam seznam opcij. Kliknemo na opcijo namesti. Odpre se nam okno (slika 15) in tipografsko datoteka oz. font se namesti na naš računalnik.

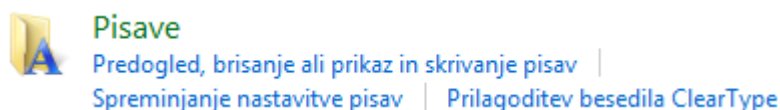

Slika 14: Nameščanje tipografske datoteke.

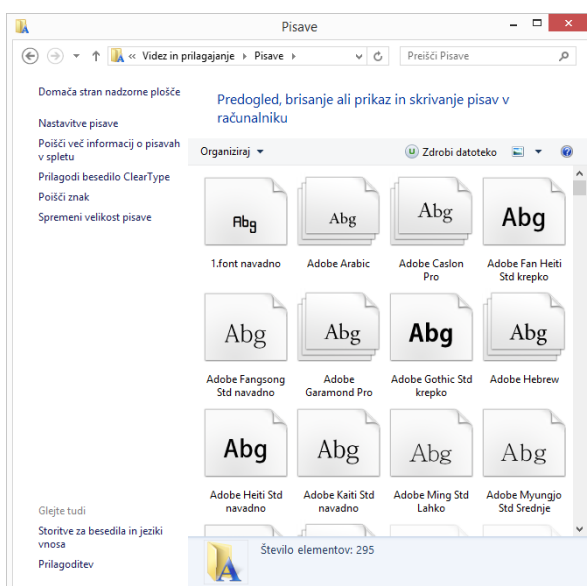

Slika 15: Prikaz okna za nameščanje tipografske datoteke.

Tretji način: v računalniških nastavitvah poiščemo nastavitve za pisave (slika 16). Odpremo te nastavitve (slika 17) in noter potegnemo našo tipografsko datoteko. Namestitev se bo sama začela. Odprlo se nam bo isto okno kot prej (slika 15).

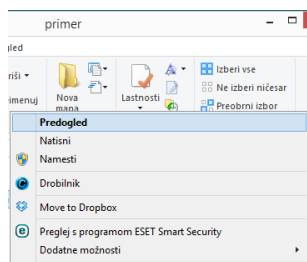

Slika 16: Nastavitve za pisave.

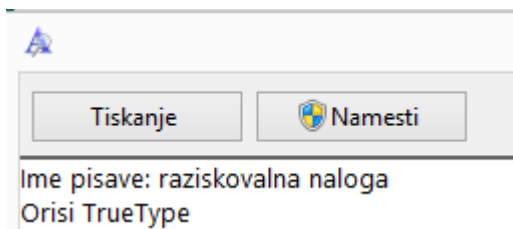

Slika 17: Nastavitve za pisave.

Četrta možnost: spet desno kliknemo na našo datoteko in izberemo možnost predogled (slika 18). Odpre se nam novo okno. V zgornjem levem kotu nato kliknemo na gumb namesti (slika 19). Odpre se nam okno za namestitev tipografske datoteke (slika 15).

Slika 18: Izbira možnosti predogled.

Slika 19: Gumb za namestitev datoteke.

6. RAZMERJE MIKRO IN MAKRO TIPOGRAFIJE

Pri tipografijah lahko eksperimentiramo z določenimi razmerji. Poznamo dve vrsti razmerij. To sta mikro in makro razmerje. O makro razmerju govorimo kadar eksperimentiramo s prelomi in kompozicijami. Mikro razmerje pa je eksperimentiranje neposredno s črkovnimi oblikami in oblikovanjem nove tipografije ali posamezne črke.

6.1 Makro razmerje

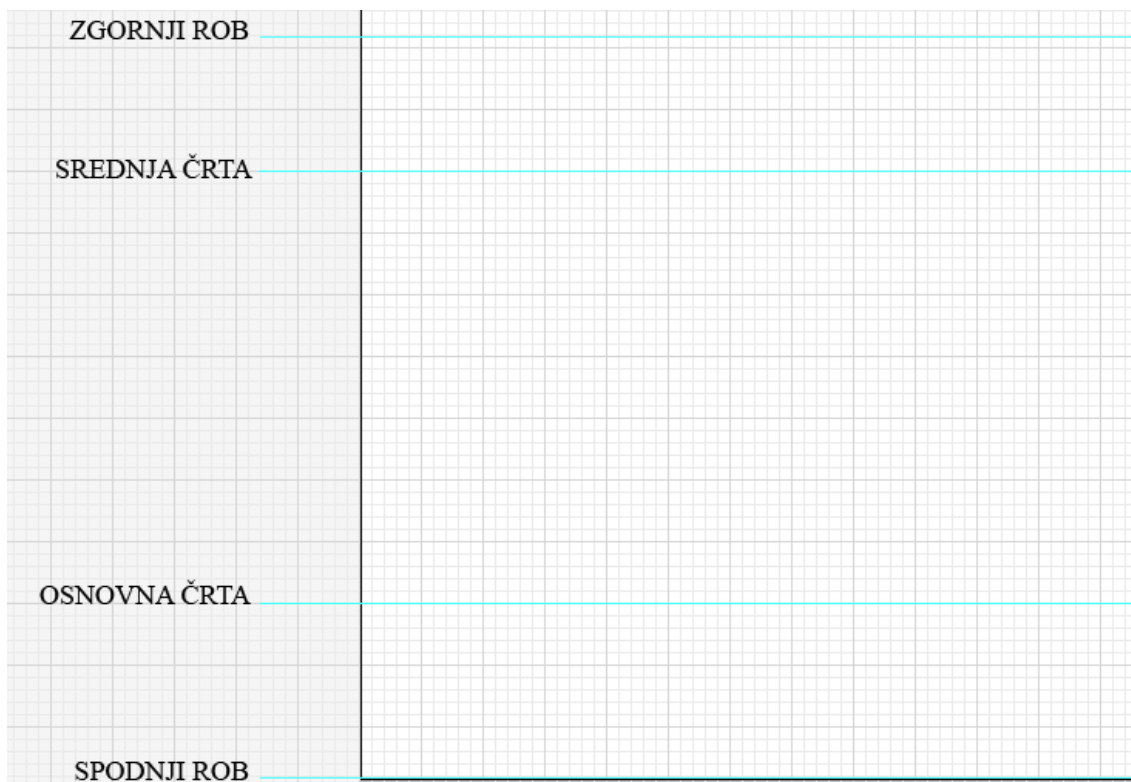
Makro razmerje se ukvarja s postavitvijo tipografskih elementov na format. Tipografska ploskev je blok besedila, ki ga je potrebno preko spreminjanja in manipuliranja z mnogimi orodji oblikovati tako, da ustvarimo pogoje za učinkovito prenosnost informacij. Pri oblikovanju je potrebno biti pazljiv na to, da so črke nosilci pomena, prenašalci informacij oz. jezika in je zato potrebno biti pozoren na berljivost. Gostota teksta, ton tekstovne ploskve in same barve črk so odvisni od razmika med vrsticami in posameznimi črkami ter od vrste in stila tipografije.

6.2 Mikro razmerje

Mikro razmerje je eksperimentiranje s črkovnimi oblikami, spreminjanje njihove oblike in oblikovanje novih tipografij. Pri tem morajo biti tipografi pozorni na to ali je pisava serifna ali neserifna in ali je črkovna vrsta ekspresivna.

7. IZDELAVA ČRKOVNE VRSTE

Preden začnemo z izdelavo črkovne vrste je najbolje, da si izdelamo podlago na kateri bomo delali. V Adobe Illustratorju si pripravimo prostor.

Slika 20: Podlaga v Adobe Illustratorju.

Osnovna črta je črta, na kateri stojijo vse črke. To daje črkam občutek, da imajo spodnjo poravnavo. Črke katere imajo ukrivljene oblike kot sta o in u, pa so postavljene tako, da segajo malo čez osnovno črto.

Srednja črta je postavljena med osnovno črto in zgornjim robom. Njen namen je , poravnava malih črk z namenom, da so vse enake višine. Ampak to ne velja za vse pisave.

Slika 21: Primer sredinske poravnave v črkovni vrsti Times New Roman.

Zgornji rob služi temu da, po njem poravnamo vse velike črke in nekaj malih črk. Če črke presegajo to črto, lahko pride do neenakosti in izstopanja črk.

Spodnji rob je meja, ki jo morajo upoštevati vse črke katerih del se spušča pod osnovno črto. Takšne črke so p, y, j, q, in g.

7.1 Izdelava naše črkovne vrste

Črkovno vrsto smo naredili v programu Type Tool. Odločili smo se, da bomo izdelali igrivo pisavo katera bo imela izgled ročne pisave.

V ustvarjanju te črkovne vrste smo naleteli na mnogo težav. Ena izmed njih je bila debelina črk. V Adobe Illustratorju smo si naredili podlago in tam začeli risati. Problem pa je nastal, ko smo narisano črko prenesli v program Type Tool. Črka ni imela ustrezne debeline, ki smo si jo želeli. Ko smo prvo težavo odpravili pa se je pojavila druga. Spet, ko smo črko kopirali v program Type Tool je prišlo do težave. Program na črki ni prikazal tako imenovanih sider s katerimi bi lahko do konca perfekcionirali črko. Ko pa jih je dodal pa jih je dodal na neuporabnih mestih.

Zaradi teh dveh težav smo opustili risanje črk v Adobe Illustratorju in smo jih od tega trenutka samo ustvarjali v programu Type Tool.

Prva črka, ki smo jo dokončali je bila črka a. To smo pa naredili zato, ker bomo risali ostale črke po njenem zgledu.

Slika 22: Prva ustvarjena črka.

Ko smo to črke naredili, smo se lotili ostalih črk pri katerih lahko uporabimo črko a za izhodišče.

Slika 23: Ustvarjene črke s uporabo črke a kot osnovo.

Za tem, ko smo ustvarile prejšnje črke (slika 23) smo ustvarjali naprej.

Ko smo ustvarili vse male črke, smo nadaljevali z velikimi. Tu pa je nastala ponovna težava. Ko smo preizkusili kako je pisava zgedala je prišlo do nenavadnega velikostnega razmerja med malimi in velikimi črkami . Male črke so bile samo za malenkost manjše kot velike. Prišlo je do nepreglednosti. Zaradi te težave smo morali spremeniti zgornji rob črk.

Fizika

Slika 24: Višinsko razmerje med črkami.

Ko smo končali s črkami smo nadaljevali s številkami in ostalimi tipografskimi znaki.

14 / - .

Slika 25: Nekaj tipografskih znakov, ki so ostali.

Font je bil s tem dokončan.

8. METODOLOGIJA RAZISKOVALNEGA DELA

Metoda je preišljen, ustaljen način opravljanja neke dejavnosti. Vsaka metoda mora biti objektivna in preverljiva. Najpomembnejše metode raziskovanja so:

- metoda analize in sinteze;
- metoda abstrakcije in konkretizacije;
- metoda deskripcije;
- primerjalna metoda;
- eksperimentalna metoda;
- metoda študija primerov;
- brainstorming metoda.

9. DRUŽBENA ODGOVORNOST

Raziskovalna naloga je napisana z upoštevanjem vseh pravil o družbeni odgovornost.

Vsi podatki, ki so navedeni v nalogi so pravilni in preverljivi. Naloga se lahko uporablja za nadaljnjo raziskovanje tipografije.

10. LITERATURA

- Fras D., Načrtovanje pisav.
<http://www.igt.si/domenfrasnacrtovanje-pisav/> (pridobljeno 8. 1. 2014)
- Fras D., O tipografiji, Revija Klik, št. 84, letnik 2007, str. 35-37.
- Mancini L., Eksperimenti v tipografiji, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost in oblikovanje, 2005.
- The Principles of Typography: Back to Basics
<http://speckyboy.com/2013/06/13/the-principles-of-typography-back-to-basics-2/> (pridobljeno 8. 1. 2014)
- Type Tool in Font Lab Studio.<http://www.fontlab.com/font-editor/typetool/> (pridobljeno 8. 1. 2014)
- Wynne A. in Hora J., 10 essential tips for flawless typography, Computer arts, št. 209, januar 2013, str. 38.